

Sosialliberal politikk for et bærekraftig samfunn

Prosjektbeskrivelse 12.09.2007

Sosialliberal politikk for et bærekraftig samfunn

Global oppvarming, tap av biologisk mangfold, utarming av ressurser og forgiftning av jord, luft og vann er et resultat av menneskelig aktivitet og utgjør samtidig en stadig voksende trussel mot menneskelig velferd.

Målt med indeksen "økologisk fotavtrykk", lever vi i Norge på en slik måte at det ville være behov for om lag seks jordkloder dersom alle andre skulle bruke like mye ressurser som oss. Det globale økologiske fotavtrykket viser at menneskeheten bruker ressurser tilsvarende 1,23 kloder. Fotavtrykket vokser år for år, både i Norge og globalt. Det er derfor ikke urimelig å si at vi overordnet sett beveger oss bort fra et bærekraftig samfunn, både i Norge og i verden samlet.

Liberalt Laboratorium ønsker å bidra med klar tanke og klar tale om bærekraftsutfordringene fra et helhetlig ståsted. Vi tar som normativt utgangspunkt at det politiske målet må være *å vri utviklingen i retning av et mer bærekraftig samfunn*. Hva vil det si, og hvilken politikk kan vi føre i Norge for å bidra til det? I prosjektet vil vi legge hovedvekten på miljømessig bærekraft, uten å miste økonomisk og sosiokulturell bærekraft av syne.

Bærekraft og det sosialliberale ståsted

Et bærekraftig samfunn utvikler seg på en slik måte at deltakerne i samfunnet får dekket sine behov og utviklet sitt potensial på best mulig måte, uten at dette begrenser andre samfunnsmedlemmers, andre samfunns og fremtidige generasjoners mulighet til å gjøre det samme.

I radikal form kan kjernen i sosialliberal ideologi forstås som at hvert enkeltmenneske skal ha den maksimale frihet som er forenlig med at alle andre – både nå og i fremtiden – kan være like frie. I en slik fortolkning har borgere i ett land ingen rett til å leve slik at miljøet hos andre bryter sammen, og dagens generasjon har ansvar for at senere generasjoner arver en klode i minst like god tilstand som den vi bebor i dag. Her ligger det betydelig sprengkraft i forhold til prioritering av miljø i et globalt og langsiktig perspektiv.

Det ligger stor tro på den menneskelige fornuft i liberal tenkning, og en liberaler vil være positiv til kreative forslag til teknologiske løsninger på bærekraftsproblematikk. Det er likevel viktig å balansere denne fremtidsoptimismen med nøkternhet gitt tidligere erfaringer med at all ny teknologi medfører nye problemer. De negative konsekvensene av ny teknologi eller ny politikk er vanskelige å vurdere før den har vært i omfattende bruk i lang tid. Liberalt Laboratoriums miljøprosjekt vil ta utgangspunkt i en ansvarlig liberal posisjon, der målet er å bevege samfunnet i retning av miljømessig bærekraft – uten for stor risiko.¹

I prosjektet ønsker Liberalt Laboratorium å utforske følgende spørsmål ut fra et sosialliberalt ståsted:

---

¹ For utdypning av grunnideologienes styrker og svakheter som bakgrunn for god miljøpolitikk, se gjerne Brunstad, Bjørn (2007). "Rødt er ikke grønt" i *Minerva* 02/2007, som finnes på http://www.liblab.no/index.php?option=com_content&task=view&id=124&Itemid=1

1. **Bærekraft konkret:** Hva vil det si å få til en utvikling i retning av et mer bærekraftig samfunn, og hvordan kan dette spesifiseres og konkretiseres i ulike viktige sektorer?
2. **Rettferdighet mellom generasjoner:** Hvordan skal man veie hensynet til vår egen generasjon opp mot hensynet til dem som kommer etter oss? Har vi like store forpliktelser overfor alle generasjoner? Det vil kunne grense til dogmatisme, men ut fra et sosialliberalt og kosmopolitisk standpunkt kan vi tentativt si at vi har forpliktelser overfor kommende generasjoner i overskuelig fremtid.
3. **Grenser for vekst:** Debatten om problemene knyttet til økonomisk vekst har gradvis stilnet siden 1970-tallet og er i dag nærmest gjort til tabu i offentlig politisk diskusjon. Vi vil legge til grunn at denne debatten ikke kan avfeies og at det er svært viktig å utforske den nettopp fra et liberalt ståsted. Er det rimelig å begrense økonomisk vekst på grunn av hensyn til bærekraft? Kan det gjøres med liberale virkemidler og uten å true velferd og stabilitet?
4. **Rettferdighet mellom nasjoner:** Er det det samme hvor i verden man setter inn tiltak for å løse globale bærekraftsproblemer? Pragmatisk sett bør svaret være ja, og så lenge byrdene og gevinstene fordeles rettferdig skulle det kunne forsvares på liberalt grunnlag. Men hvordan kan vi slå fast at så er tilfelle? Har Norge dessuten et ekstra ansvar for å utvikle løsninger siden vi som petroleumsprodusenter profiterer stort på en viktig årsak til problemene?
5. **Virkemidler - Lover, insentiver, bevissthetsendring:** Hvilke politiske tiltak for miljø og bærekraft står ikke i *motsetning* til vår generasjons frihetsutfoldelse, men *øker* tvert i mot vår reelle frihet? Hvordan kan miljøpolitikk handle om mer enn forbud og påbud, avgifter og subsidier? Hvordan kan man med politiske grep hjelpe frem mer bærekraftige levemåter på annet vis? God bærekraftspolitikk handler om i størst mulig grad å spille med, og ikke mot, aktørene i samfunnet – men noen ganger må politikere også ta ansvar og gå foran.
6. **Helhetlig overordnet politikk og visjoner:** I praksis har miljø lenge vært behandlet som en sektor og ikke som et overgripende politikkområde. Det er på høy tid å forandre på dette, gitt de grunnleggende og gjennomsyrende problemstillingene knyttet til bærekraftsproblemet. Et land som Sverige har gått foran med institusjonelle reformer og visjoner av slik overordnet karakter på bærekraftsområdet. Hva kan Norge lære av dette?

God bærekraftspolitikk er langsiktig og må være satt sammen på en slik måte at den fremmer både tiltak som med enkle midler kan gi umiddelbar effekt ("lavthengende frukt") og tiltak som det vil ta lengre tid å utvikle eller berede grunnen for ("frukt midt på treet" og "høythengende frukt"). For at politikken skal være effektiv på lang sikt, må vi også plukke den lavthengende frukten på en måte som ikke gjør det vanskeligere å plukke den høythengende frukten senere. Liberalt Laboratoriums prosjekt skal formulere en slik langsiktig og helhetlig tilnærming til bærekraft – innenfor en sosialliberal ramme.

Praktisk gjennomføring

I 2008 ønsker vi først og fremst å konsentrere oss om tema 1-3 i listen over. Arbeidsformen vil være fleksibel og variert, med skriftlige arbeider og arbeidsseminarer knyttet til ulike tematiske bolker. Det vil bli lagt stor vekt på å bidra i den offentlige debatten.

Skriftlige analyser vil dels bli utført i Liberalt Laboratoriums regi, og dels bli kjøpt inn fra relevante eksperter. Erfaringen fra Liberalt Laboratoriums øvrige aktiviteter er at mange av fagpersonene blir en del av miljøet og deretter bidrar i Liberalt Laboratoriums videre arbeid. Analysene vil være tilpasset Liberalt Laboratoriums formmessige standarder for faglige leveranser (notater og rapporter).

I tilknytning til de tematiske bolkene vil det bli arrangert åpne og lukkede arbeidsseminarer. En viktig komponent i arbeidet med prosjektet vil dessuten være intervjuer med fremstående eksperter på bærekraft og økologi, samt på de sektorene og løsningene vi vil analysere, både i Norge og internasjonalt. Det vil også være viktig for oss å være til stede på relevante konferanser.

Vi ønsker at prosjektet innen to år fra oppstart skal munne ut i en sluttkonferanse og publisering av en trykksak. Underveis ønsker vi å delta i samfunnsdebatten gjennom kronikker og debattinnlegg basert på notater, rapporter og arbeidsseminarer, og ha en aktiv nettside som samler og formidler prosjektets aktiviteter og bidrag. Etter hvert håper vi å opprette et månedsbrev eller kvartalsbrev. Nettsiden vil være tilknyttet Liberalt Laboratoriums hjemmeside www.liblab.no.

Vi ønsker å lønne prosjektleder i en mindre stillingsbrøk. Bestilte faglige bidrag vil bli lønnet ved stykkpris, mens enkle administrative støtteoppgaver lønnes per time (se budsjett). Prosjektleder står for faglig ledelse, egne faglige bidrag, og redigering av andres bidrag.

Om Liberalt Laboratorium

Stiftelsen Liberalt Laboratorium er en partipolitisk uavhengig tankesmie, hvis formål er å fremme prinsipiell politisk debatt i Norge. Tankesmien ønsker å skape et forum for refleksjon over hvordan langsiktige liberale visjoner kan forenes med praktisk politisk styring.

Liberalt Laboratorium ønsker å gjøre samfunnsdebatten mer prinsipiell og dermed skape engasjement for hvordan Norge styres. Liberalt Laboratorium er i særdeleshet opptatt av å gjøre den solidariske liberalismen kjent og å utforske hva liberale prinsipper kan bety for praktisk politikk.

Kontaktperson og prosjektleder for dette prosjektet er Bjørn Brunstad, som kan nås på bjornbrunstad@gmail.com.